

WORTU NA FESI/ VOORWOORD

van de redactie

PARAMARIBO - De **SURINOEMER** is een gratis onafhankelijk nieuwsblad dat onregelmatig zal verschijnen. Het doel van de **SURINOEMER** is (een deel van) de culturele interacties tussen Paramaribo en Rotterdam, die in november 2007 zijn begonnen en tot 2010 zullen voortduren, onder één noemer te brengen. In het kader van het uitwisselingsproject *ArtRoPa* wonen en werken Rotterdamse kunstenaars een periode in Paramaribo en reizen beeldend kunstenaars uit Paramaribo naar Rotterdam om op hun beurt daar voor een werkperiode te verblijven. De **SURINOEMER** is een open podium met een nadrukkelijk niet-commercieel oogmerk, dat deelnemende kunstenaars en betrokkenen uit beide steden de ruimte biedt om in woord en beeld over hun werk en ervaringen te publiceren. Zo informeert de **SURINOEMER** de 'thuisbases' in Suriname en Nederland over de voortgang, eigenaardigheden en wetenswaardigheden van het project en alles wat daar direct of indirect mee te maken heeft. De **SURINOEMER** verschijnt in Paramaribo met een beperkte oplage in gekopieerde vorm. Voor de Rotterdammers en de overige Surinamers is de digitale versie beschikbaar op:

www.cbkgoesparamaribo.blogspot.com

ABRABROKI/ OVER DE BRUG

ArtRoPa is een project van het Rotterdamse Centrum Beeldende Kunst. De deelnemende kunstenaars uit Paramaribo zijn: Steve Ammersingh, Kurt Nahar, Alida Neslo, George Struikelblok en Patrick Tjon Jaw Chong. De deelnemers uit Rotterdam zijn: Casper Hoogzaad, Jeroen Jongeleen, Bas Princen, Arnold Schalks en Hulya Yilmaz.

SURINOEMER redacteur Kurt Nahar:
'Hang-out' (foto Ralph van Meijgaard)

KURT NAHAR

Kurt Nahar is een multidisciplinair beeldend kunstenaar en dichter. Hij maakt sterk maatschappelijk betrokken en sociaal bewogen werk. Hij kreeg op de Surinaamse Nationale Kunstbeurs 2004 de prijs voor de meest veelbelovende kunstenaar. Met zijn soms provocerende werk houdt hij de Surinaamse kunstgemeenschap in beweging. Kurt is tevens docent aan het Nola Hatterman Instituut in Paramaribo. In maart 2008 heeft hij een solotentoonstelling in de toonaangevende kunstgalerie *Readytex* met installaties, schilderijen en teksten.

NAFU DATI EDE/ NAAR AANLEIDING VAN

SFREDENSI/ONAFHANKELIJKHEID

En ik hijs de vlag
en ik strijk de vlag
en hijs de vlag
en strijk de vlag
en ik woeker met
haar kleuren

Bernardo Ashetu (Paramaribo, 1929-1982)
uit: 'Yanacuna', 1962

SRANEN/ SURINAMEN

Een greep uit het tot de verbeelding sprekende naamsregister van de Suriname telefoongids 2007-2008:

Azijnman, Bakboord,
Chocolaad, Descartes,
Eendragt, Friperson,
Graanoogst, Halfhuid,
Inkt, Jeunesse,
Kogeldans, Koningverander,
Letterboom, Madamsir,
Nimmermeer, Overman,
Person, Qui Li Ya,
Reingoud, Seedorf,
Tevrede, valies,
Wildeboer, Zandgrond,
Zinhagel.

'de Awarra draak' (foto Patrick Tjon)

SABI UKU/ KENNISHOEK

In deze rubriek poneert Alida Neslo opmerkingen, stellingen en zegswijzen vanuit een (meestal) vrouwelijk perspectief.

* * *

Zoek de wijsheid om anderen te kennen.
Zwijg en ken jezelf.
Adem in.

Werk om je leven te ordenen.
Zwijg en zie de patronen.
Adem uit.

Stel je doelen voorop
en verwezenlijk ze.
Zwijg en zie de weg.

Adem in.
Adem uit.
Adem in.
Adem uit.

Zwijg.
Daar, tussen in- en uitademen,
ken jezelf.

(De Tao van vrouwen)

* * *

Luku fu sabi te yu e leri sabi tra suma.
Tan tiri en sabi yu srefi.
Teki wan bro.

Wroko fu seti yu libi.
Tan tiri en si den gwentu.
Soktu dipi.

Sabi yu dren en fa yu e go meki den kon tru.
Tan tiri en si yu pasi.

Teki wan bro.
Soktu dipi.
Teki wan bro.
Soktu dipi.

Tan tiri.
Dape, mindri bro nanga soktu, sabi yu srefi.

(Tao fu uma)

'School in Kosindo' (foto Arnold Schalks)

COMMUNICATIE

de kip kakelt
de haan kraait
de kraai krast
in onderkast

Arnold Schalks (Leiden, 1956-)

ARNOLD SCHALKS
Mijn werk bestaat uit het zoeken naar verbanden en het leggen van verbindingen tussen ogenschijnlijk verschillende gebruiken, begrippen, woorden, materialen, voorwerpen en, niet in de laatste plaats, tussen mensen. Mijn werk heeft een plaatsgebonden karakter en wordt vaak in de openbare ruimte geplaatst. Taal in de meest ruime zin van het woord speelt de belangrijke rol van katalysator in mijn werk. Taal vormt mijn eerste ingang in het *ArtRoPa*-project. In Suriname spreekt tachtig procent van de bevolking Nederlands. Maar er worden ook 'vreemde' talen als Sranantongo, Javaans, Hindoestaans, Indiaans, Chinees en Braziliaans gesproken. Het levert een bont klanklandschap op dat mijn verbeelding prikkelt. Het maakt mij nieuwsgierig naar hoe de door mij ervaren vreemdheid en vertrouwdheid zich tot elkaar verhouden.

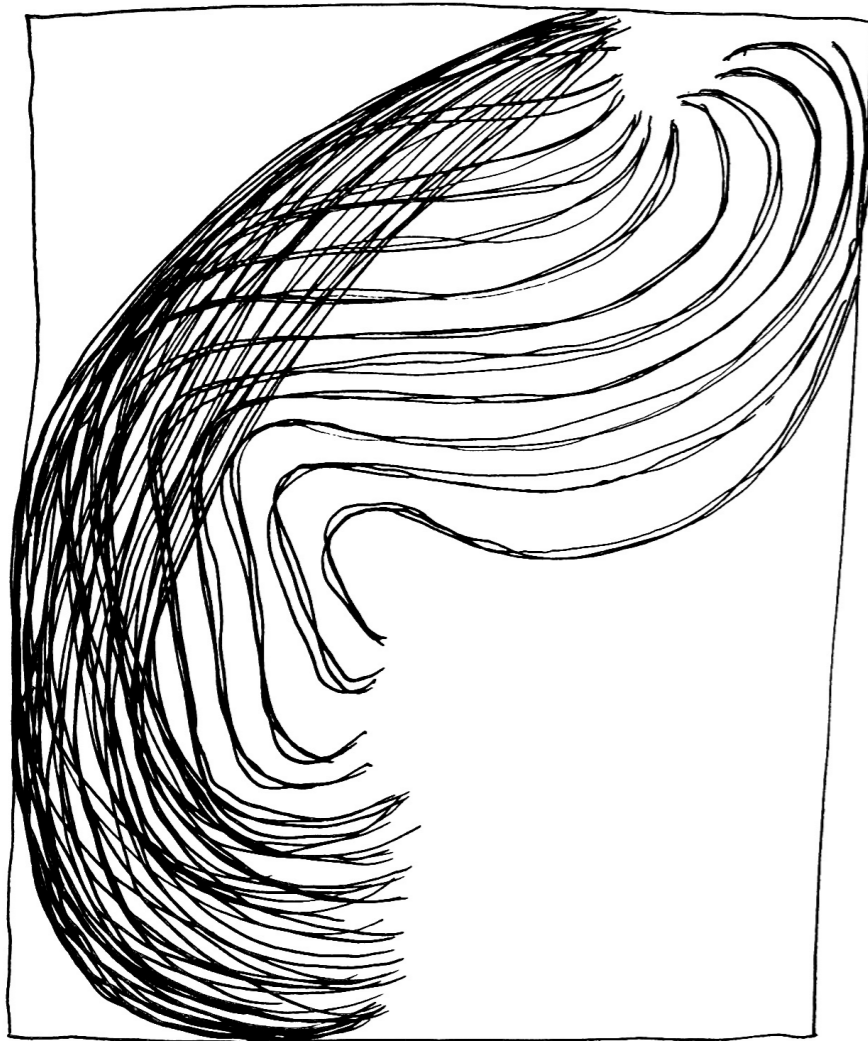
BAGASI/ BAGGAGE

een tas
vol boeken
bevatte
te weinig
woorden
te weinig
zinnen
om mijn gevoelens
op tafel
te zetten
en
onderwijs
te volgen

Gerrit Barron (Moengo, 1951-)

Toneelspeelster, choreografe, aanjaagster en vraagbaak Alida Neslo in een voor haar karakteristieke positie: nooit te beroerd om te bukken voor hen, die het slechter troffen.

CASPER HOOGZAAD

In 2005/2006 heb ik een studiereis van vier maanden gemaakt door Suriname. Tijdens deze reis heb ik mij vooral gericht op wat het oerwoud zou betekenen voor mijn werk als beeldend kunstenaar. In deze periode heeft het project 'vrucht in habitat' vorm gekregen. Een zoektocht naar minerale grond waarmee ik verf kan maken om de lokale natuur en de daar groeiende vruchten te schilderen. Tijdens mijn verblijf heb ik meer dan vijfhonderd schetsen gemaakt met het oerwoud als decor en, na mijn reis, vijftwintig nieuwe schilderijen. Die nieuwe vruchten zijn ontstaan door de zeer intensieve werkperiode in Suriname. Het heeft een enorme invloed op mijn werk gehad en het inzicht in het maken van verf veranderd. Mijn plan voor een vervolfbezoek aan Suriname zal in het teken staan van mijn verdere verfontoerzoek. Ik heb er het fundament gelegd voor een nieuwe verf, gemaakt van de grond die ik daar heb gevonden. Ik wil schilderen met de grond waarop ik sta, en zo het project 'vrucht in habitat' een onmiskenbaar vervolg te geven. Het Maagdelijk woud van Suriname is een schatkamer in vele opzichten. Hier is nog veel te ontdekken. Voor mij de ideale plek.

Casper Hoogzaad: Tekening, november 2007

Pkin aksi e fala bigi bon.

Kleine bijtjes vellen grote bomen.

JEROEN JONGELEEN

Ik heb in mijn kinderjaren in Suriname gewoond, en ik ben er sindsdien niet meer terug geweest. In de tussenliggende 30 jaar is er een hoop veranderd in de wereld, en heb ik mij als volwassen persoon en in mijn werk ontwikkeld in relatie tot het tempo, cultuur en de taaltekens van de hedendaagse Europese steden. Het lijkt mij een uitgelezen kans deze twee belevingen in Suriname naast elkaar te houden en dit onderzoek als uitgangspunt te gebruiken voor een aantal werken.

'misunderstanding #04' (influenza)

'Onderkomen' (Steve Ammersingh)

Dwalingen in het halfluister

In de onmetelijke, onbeschrijflijke oorden waarin je op onverklaarbare wijze en om onbekende redenen terecht komt, is het altijd de **structuur van de chaos** die je waarneming stuurt. Want chaos is structuur, vraag het maar aan het zwerfvuil.

Het is daar waar originele composities zichtbaar worden door je blikveld af te bakenen, daar waar logika ondenkbaar is; **de logika van stervelingen**.

Het is daar waar het perspectief geen

horizons kent en grenzeloze verscheidenheid een **ongrijpbare samenhang** doet gevoelen.

Een samenhang die je in de dagelijkse werkelijkheid van mensen die als lustig snorrende naaimachientjes machineren, voor zoete koek slikt zonder je af te vragen waarom nou.

In het halfluister van de schaduwzijde zijn de machientjes echter niet aanwezig, het zijn slechts de verlopen ondeugden, zij die uitblinken in nutteloosheid en kwaadaardigheid, die je kunt tegenkomen in de donkerste delen van het verstedelijkt gebied.

Soms herken je buurten en stadsgeedelten als de Combé, Poelephantje, of

Zorg en Hoop. De silhouetten en de atmosfeer zijn onmiskenbaar, de leba's en kobolden en andere soortgelijke/aanverwante artikelen zijn wel honderdmaal assertiever dan aan de lichtzijde. Zij kunnen je onverhoeds bespringen, je hard likken in je gezicht, om dan ooverdovend brullend, ervandoor te gaan. Zulke aanslagen zijn begrijpelijkerwijs onplezierig, en nopen tot een vluchthouding in de **onbestemdheid van een reis zonder reden**.

Vlucht pogingen zijn evenwel vergeefs door de onverbiddelijke onafzienbare stroom die je meevoert, en waarin je, **oevers zoekend**, tracht te komen tot waarneming van een **essentie**.

Vaak onbegonnen werk, totdat plotseeling een **eureka** je toevalt, meestal met een beperkt blikveld.

Het zijn deze getuigenissen die aan de **nonsens** enkel **legitimiteit** verschaffen. Validiteit en plausibiliteit zijn onbereikbare illusoire kwalificaties die slechts worden ingegeven door een aardse hang naar zelfactualisatie.

Elke vangst op elke reis is echter wel de moeite van het beschouwen waard, totdat het zich als niet terzake doend doet gevoelen, en de vervreemding, de verrukking, de intrige, evident afwezig blijken.

Kunst is niet slechts een kijkgat zoals een pervers opengetrokken lichaamsholte in een verdorven pornofilm. Het is een op zich onbetekenend uiterlijk van elk knap vervaardigd knuffeldiertje. Let op **de aard van het vulsel!**

Steve Ammersingh

STEVE AMMERSINGH

Steve Ammersingh studeerde af aan de AHKCO te Paramaribo. Thans werkt hij reeds geruime tijd als freelance-ontwerper, illustrator, schilder, beeldhouwer en schrijft hij sporadisch kunstrecensies in lokale bladen. In de tachtiger jaren heeft hij deel uitgemaakt van het kunstenaarscollectief *Waka Tjopu*. Hij ontwierp in 1982, nog als student aan de academie, de prestigieuze Suripop Award, later genoemd, *Jules Chin A Foeng trofee*, voor het bekende *Suripop* componisten festival in Suriname.

RUTU/ROOTS

Op zondag 11 november 2007 vertrok het veertienkoppige ArtRoPa-gezelschap naar het binnenland van Suriname voor een verblijf van vier dagen in het Marrondorp Kosindo aan de Gran Rio. De locatie inspireerde onze reisgenoot de Ketjapman tot het volgende gedicht:

KOSINDO ODI000 ODI00

Natuur centraal welkom op Cajana
un wiki jo, un wiki jo

Hier ben ik, temidden
van de nieuwe allochtonen,
de ketjapman
de winti's, de kalebassen
de faaka pau's
de kankantri,
de telefoonboom
en de gele kikker
terug op de plaats
waar Boni, Barron en Joli Coeur
mijn navelstreng
voor altijd bevrijdden van de katibo.

Mijn ogen van mijn tweede ik
die glinsterden van geluk
als ze rondwalen tussen de
voetsporen
van mijn voorouders,
die nog voortleven in het nageslacht
dat zich inmiddels verspreid heeft
vanaf de Suriname tot de Gran Rio.

Het zijn ook zij
die mij samensmelten met de wind
mijn stille makker
die mij voortbeweegt en mij beschermt
tegen het onzichtbare om mij heen.

Mijn eerste ochtend
word ik wakker door de geur
van de kasyu, in het heden en verleden
de toekomst en de ondergang.
In een hut, half gekeerd op mijn zij
tuur ik uit het houten raam
van mijn traditie
omhelsd door houtluizen
schrik ik wakker
als plots de zon valt op het ijzeren
altaar (voorbode van de ontwikkeling)
en haast niet meer zichtbaar is
op de grijs geworden versleten
faaka pau's, het hart van mijn cultuur.

Dan pas realiseer ik me
ODI000 ODI00 un wiki jo
zijn we wakker, zijn we wakker
in het moderne, de valuta
hebben mij al omgekocht.

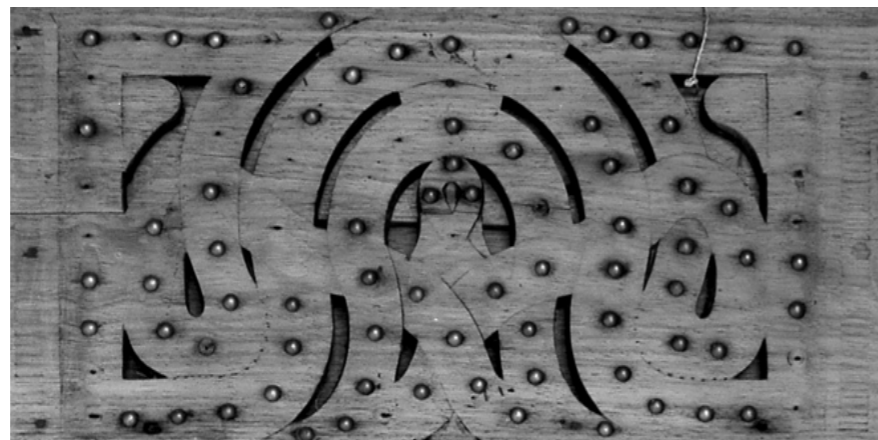
ODI000 n'nyan nyan man
Laat het westerse harnas jouw korjaal
en keuken en jouw kra
jou nimmer overheersen
want de glanzende kalebas
beschilderd door de zon
is niet zomaar daar geplant door God's
hand.

Laat ze die teló en die roti
of die pindarijst eten uit bananenblad
en zonder bestek.

Laat de slag van de pagaai
op het zwarte water
jou nog waakzamer maken
bedwelm ze met ketjap
n'nyan nyan man.
De godin van moeder aarde
bron van alle specerijen
geef hem de kracht die leider van
Kosindo
om zich stroomopwaarts tegen alles in
te kunnen voortbewegen
en die niet verdrinken zal
in de vangnetten van het moderne
de lusten en het gemak.

Zorg dat het zaad dat jij hierheen hebt
gebracht zo groot
als het bos mag worden
en als ik eens
terugkom
nog steeds begroet
word in jouw eigen taal.

november 2007, de Ketjapman
Kurt Nahar (Paramaribo, 1972-)

'Kosindo decoratie' (foto Patrick Tjon)

WATRA WAN/ WATER ÉÉN

De Gran Rio zit vol sula's (stroom-
versnellingen) waarin we door de lage
waterstand goed konden baden. De
rotspartij ter hoogte van Kosindo leek
's middags welhaast een zehondenrots
waarop de moksi patu (smeltkroes) van
ArtRoPeanen het kunstbedrijf en het
stadse leven met veel geraas besprak.
Patrick droomde even weg:

ODE AAN DE SULA'S
Liggend op de rotsen
Luisterend naar het geraas
Sluimer ik in.
Maar het water baant zich een weg
woest door de rotsobstakels
Om dan even verderop
zacht en kabbelend voort te gaan.

november 2007, Patrick Tjon

verklarende woordenlijst

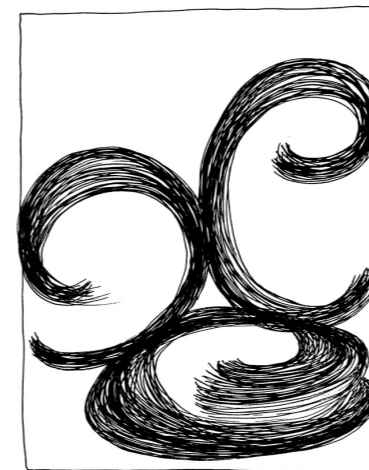
Kosindo = 'kom zitten'
odio = gegroet
un wiki jo = zijn we wakker
winti = geest in Afro-surinaamse religie
faaka pau = offerplaats
kankantri = kapokboom
Boni, Barron en Joli Coeur = 'weggelopen'
slaven en guerrillaleiders, die zich in de
tweede helft van de achttiende eeuw in
het regenwoud vestigden en plantages
aanvielen.
katibo = slavernij
kasyu = cashewboom
n'nyan nyan man = 'man die veel eet', onze
gastheer in Kosindo
kra = geest
teló = cassavegerecht
pagaai = peddel

'Maagdenstraat' (foto Bas Princen)

HULYA YILMAZ

Mijn interesse voor Zuid Amerika
is niet nieuw, maar een oude lief-
de. De geschiedenis, de cultuur;
de culturele mix van Indianen, de
nazaten van alle andere bevolkings-
groepen, Europeanen en de flora
en fauna is me blijven fascineren.
Mijn plannen voor ArtRoPa liggen
niet vast. Wat wel vast staat is
dat ik door wil gaan met mijn
waterproject MOVEMENT en wil
filmen en fotograferen. Ik ben
benieuwd naar de samenvloeiing
van de Atlantische Oceaan met
de Surinamerivier, zijrivier van de
Coropinakreek: Colakreek en het
zwarte water van Para.

Casper Hoogzaad: Tekening, november 2007

'Moving, changing, flowing, this is what life is all
about.' Dr. Masaru Emoto
Citaat en foto gekozen door Hulya Yilmaz.

'a little movement (wakaman)' (influenza)

BAS PRINCEN

Suriname is op dit moment zonder
twijfel interessant als gebied waar
uitersten elkaar ontmoeten. Het
land staat open voor gelukzoekers,
letterlijk zijn dat Brazilianen die in
het Zuidoosten van het land goud
zoeken. Verder komen er veel
Chinezen die winkels proberen
op te zetten en in botsing komen
met de lokale middenstand van
voornamelijk Hindoestanen. In
een soort Wildwest probeert
iedereen iets mee te pakken van
de economische vooruitgang die
Suriname de laatste tien jaar kent.
De Chinezen uit de Volksrepubliek
zijn bezig een grote hoeveelheid
utilitaire infrastructuur aan te
leggen in ruil voor grondstoffen
en hout uit het oerwoud. Het
landschap verandert, en wordt
bruikbaar gemaakt. Tegelijkertijd
dijt Paramaribo in snel tempo
uit, terwijl de oude infrastructuur
volkomen ontoereikend is om
allerlei nieuwe bevolkingsgroepen
te huisvesten.
Ik ga de stad en het landschap
rondom Paramaribo verkennen.
Ik zie ernaar uit om de ideeën
en methoden die ik heb over het
eigentijdse landschap in te zetten in
een context die nieuw voor mij is.

'troonzaal' (Steve Ammersingh)

KON NANGA GO/ KOMEN EN GAAN

In het kader van de samenwerkings-overeenkomst tussen de zustersteden Paramaribo en Rotterdam biedt het Centrum Beeldende Kunst Rotterdam in samenwerking met de *Ambassade van het Koninkrijk der Nederlanden te Paramaribo* en de *Federation of visual artists in Suriname (FVAS)* vier professionele beeldende kunstenaars de gelegenheid om in 2008 (twee kunstenaars) en 2009 (twee kunstenaars) drie maanden bij het Rotterdamse kunstenaarsinitiatief DUENDE te verblijven. Half februari zal bekend worden gemaakt wie voor de maanden juli, augustus, september 2008 en wie voor de maanden juli, augustus, september 2009 zijn uitgenodigd voor een verblijf bij DUENDE.

Beeldende kunstenaars van alle disciplines die in aanmerking wensen te komen voor een residency, dienen vóór woensdag 23 januari een curriculum vitae met documentatie van hun werk in te leveren bij de FVAS, plus een motivatie waarom zij geïnteresseerd zijn in een verblijf in Nederland en wat zij denken te gaan doen. Van de kunstenaars wordt een zelfstandige en open houding verwacht. Een selectiecommissie van het CBK met Nederlandse en Surinaamse kunstenaars zal de aanvragen beoordelen.

Inleveradres:

FVAS 'Art Info Desk'
Hotel Zeelandia Suites
Kleine Waterstraat 1a (achter 't Vat)
Paramaribo
tl. 424631/ fx. 424790
info@suriname-fvas.org
contactpersoon:
mevr. Kit-Ling Tjon Pian Gi.

Vragen over de residency kunt u mailen naar: tms.tent@cbk.rotterdam.nl

Links en info:

www.suriname-fvas.org
www.cbk.rotterdam.nl
www.duendestudios.nl

WORTU UKU/ WOORDENHOEK

nowansma = *niemand*
nowanpe = *nergens*
noiti = *nooit*

wansma = *iemand*
wanpe = *ergens*
oiti = *ooit*

'De Maas in Rotterdam' (foto Thomas Meijer)

WATRA TU/ WATER TWEE

vannacht
was de rivier
een vrouw
die zich liefkozen
liet
door de schepen
die schuimstrepen
tekenden
op haar glanzend
lichaam
ik zag haar vingers
de stad strelen
zij had lief
ik heb het
zelf gezien
vannacht
had zij
lief

Barbara Stephan (Suriname, 1940-)
uit: 'Een ruiker in krantepapier', 1970

'someni wiwiri...'

COLOFON

Het onafhankelijke nieuwsblad de **SURINOEMER** werd op 15 november 2007 in een korjaal op de Gran Rio bedacht.

Redactie:

Kurt Nahar (Paramaribo)
Arnold Schalks (Rotterdam)

Opmaak:

Arnold Schalks

Aan dit nummer droegen bij:

Steve Ammersingh
Gerrit Barron
Casper Hoogzaad
Jeroen Jongeleen
Thomas Meijer
Ralph van Meijgaard
Kurt Nahar
Alida Neslo
Bas Princen
Arnold Schalks
Patrick Tjon Jaw Chong
Hulya Yilmaz

Reacties, copy of ingezonden brieven aan:

• harrynahar@hotmail.com
• arnosch@wxs.nl

Het de **SURINOEMER** digitaal archief:
www.cbkgoesparamaribo.blogspot.com

De Surinoemer is niet gelieerd aan enige etnische groep, politieke beweging of religieuze overtuiging. Het copyright/beeldrecht op de bijdragen berust bij de schrijvers, fotografen of kunstenaars. Niets uit deze uitgave mag geheel of gedeeltelijk worden overgenomen zonder voorafgaande toestemming van de makers. De opname van bijdragen betekent niet noodzakelijk, dat de redactie het met de strekking van de inhoud eens is.